

فراموشی مرگ بدترین درد بشر امروز است

شارح نهج البلاغه گفت: الان خیلی از مشکلات غرب و غیر غرب این است که اصلا به فکر بعد از مرگ نیستند و فکر نمی‌کنند که مانند درختی هستند که هیزم خواهند شد و یا مانند پرنده‌ای که از قفس آزاد می‌شوند.

شارح نهج البلاغه گفت: الان خیلی از مشکلات غرب و غیر غرب این است که اصلا به فکر بعد از مرگ نیستند و فکر نمی‌کنند که مانند درختی هستند که هیزم خواهند شد و یا مانند پرنده‌ای که از قفس آزاد می‌شوند.

آیت‌الله جوادی آملیه گزارش اینکنا، آیت‌الله جوادی آملی؛ مرجع تقلید و شارح نهج البلاغه، ۲۱ دی در درس اخلاق خود در مسجد اعظم قم به ادامه شرح حکمت‌های نهج البلاغه پرداخت.

متن سخنان وی به شرح زیر است:

به حکمت ۱۲۶ رسیدیم که حضرت فرمودند: وَ قَالَ (علیه السلام): عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعْجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَ يَقُوْثُهُ الْغِنَى الَّذِي اِيَّاهُ طَلَبَ، فَعَيْشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْاَغْنِيَاءِ؛ وَ عَجِبْتُ لِلْمُتَكَبِّرِ الَّذِي كَانَ يَالْتُمَسُ نُطْقَهُ وَ يَكُونُ عَدَا جِيْفَةً؛ وَ عَجِبْتُ لِمَنْ شَكَّ فِي اللّٰهِ وَ هُوَ يَرَى خَلْقَ اللّٰهِ؛ وَ عَجِبْتُ لِمَنْ نَسِيَ الْمَوْتَ وَ هُوَ يَرَى [مَنْ يَمُوْتُ] الْمَوْتَى؛ وَ عَجِبْتُ لِمَنْ اَنْكَرَ النَّشْأَةَ الْاٰخِرَى وَ هُوَ يَرَى النَّشْأَةَ الْاَوَّلَى؛ وَ عَجِبْتُ لِغَامِرِ دَارِ الْفِتْنَةِ وَ تَارِكِ دَارِ الْبَقَاءِ.

بیانات نورانی ائمه (ع) چند بخش است؛ اول دعوت به یک کار و نهی از کار دیگر بدون اینکه فایده و زیاد آن را ذکر کنند؛ سلسله روایات به علل الشرایع معروف است یعنی مفسد و مصالح امر و نهی خود را ذکر می‌کند و علت را بیان می‌کنند.

بخش بعد هم ثواب و عقاب مرتبط با آخرت است؛ سلسله اموری هم مرتبط با تعالی و عظمت روح است یعنی اگر فلان کار خوب است چون باعث تعالی روح انسان است و اگر منهی است زیرا باعث تخریب روح می‌شود.

تفاوت تعجب و عجب

تعجب که در این کلمات نورانی چند بار تکرار شده است یک ادراک است ولی عجب، یک عمل نفسانی و اخلاقی و به معنای خودخواهی و غرور است؛ عجب مطلقا بد است ولی تعجب برخی موارد خوب و در برخی موارد بد است؛ اگر کسی در آیات الهی بنگرد و جذب خدا شود تعجب خوب است، اگر کسی به نحوه خلقت خود بنگرد که یک نطفه بوده است و طوری خلق شده است که چشمش می‌بیند و گوشش می‌شنود و تعجب کند، خوب است، ولی اگر کسی به یک کار زشت عادت دارد و او را که نهی کنند متعجب خواهد شد و این تعجب از نوع بد است.

در این حکمت حضرت به تحلیل یکسری از مسائل اخلاقی پرداخته و از برخی کارهایی که انسان‌ها می‌کنند تعجب فرموده است مثل کسی که از یک کار خیر و بد به سمت کار بدتر فرار کند. حضرت از این تعجب می‌کند که برخی انسان‌ها برای فرار از فقر خود را به دام فقر بیشتر می‌اندازند که این تعلیم و تحلیل اخلاقی است.

در قرآن کریم هم نسبت به برخی افراد ابراز تعجب شده است از جمله آمده است که وقتی پیامبر (ص) فرمودند که بیش از یک خدا در عالم نیست تعجب کردند و گفتند او این همه الهه را نفی کرده و به جای آن یک خدا قرار داده است؟ برخی نسبت به معاد تعجب می‌کنند و قرآن پاسخ می‌دهد آیا شما از خلقت دوباره در قیامت تعجب می‌کنید درحالی که خدا یک بار دیگر هم شما را آفریده است؟

در روایات بیان شده است که خیلی‌ها، پول می‌دهند تا برده بخرند ولی اخلاق را رعایت نمی‌کنند تا جامعه به آنها علاقه مند شود؛ همه نسبت به کسی که خلیق است و بیراهه نمی‌رود و راه کسی را نمی‌بندد علاقه دارد و حضرت از این نوع افراد که پول فراوان می‌دهند تا عبید را با مالشان بخرند اظهار تعجب کردند.

در برخی روایات فرمودند که سرتا پای خلقت انسان اعجاب آور است زیرا یک نطفه و قطره آب بوده است ولی چشمی پیدا کرده است که نزدیک و دور را می‌بیند، زبانی دارد که با آن حرف می‌زند، گوشش دارد که صداها را با آن می‌شنود و با بینی بو استشمام کرده و با مجرای تنفسی، نفس می‌کشد و آیا این مایه تعجب نیست؟

فرمود اگر انسان کار ناروایی کرد و بعد پشیمان شد مایه نجات او است ولی اگر کار خوبی کرد و عجب ورزید باعث هلاکت او خواهد شد. حضرت در این فراز فرمودند که من از انسان بخیل تعجب می کنم زیرا او بخل می ورزد که مبدا گرفتار فقر شود ولی همین الان گرفتار فقر است و فقر هم به تعبیر حضرت امیر(ع) تازیانه است که بدتر از آن نداریم و ان شاءالله به حق آن حضرت، خدا جامعه ما را از فقر نجات دهد؛ اگر کسی گرفتار فقر است باید ببخشد تا ۱۰ برابر بگیرد.

بخشش در راه خدا اینطور است که شما کنار رودخانه ایستاده اید و وقتی یک سطل آب از آن برداشتید فوراً جای آن پر می شود، فرمود اینطور نیست که خدا مدتی صبر کند و بلافاصله خدا می دهد و البته ما دیر متوجه می شویم.

فقر ۲۰۰ سال زودتر از اغنیا وارد بهشت می شوند

حضرت فرمودند: عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعْجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَ يَقُوئُهُ الْعَنَى الَّذِي إِتَاهُ طَلَبَ. بنابراین بخیل بداند که خود را از چاله خود را به چاه می اندازد. قَيْعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشُ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْأَغْنِيَاءِ؛ چنین فردی در دنیا فقیرانه زندگی می کند ولی در آخرت مانند اغنیاء باید جواب پس بدهد. مرحوم کلینی فرمود که فقرا دو قرن زودتر از اغنیاء وارد بهشت می شوند.

در ادامه فرمودند: وَ عَجِبْتُ لِلْمُتَكَبِّرِ الَّذِي كَانَ يَأْتُمُّسُ نُطْفَةً وَ يَكُونُ عَدَاً جِيْفَةً؛ کسی که دیروزش نطفه و فردایش مردار است که فخرفروشی ندارد!

فراموشی مرگ بدترین درد بشر امروز است

الان خیلی از مشکلات غرب و غیر غرب این است که اصلاً به فکر بعد از مرگ نیستند و فکر نمی کنند که مانند درختی هستند که هیزم خواهند شد و یا مانند پرنده ای که از قفس آزاد می شوند؟ فقط خود را در حصار اتاق ۳ در ۴ دنیای خودشان محصور کرده اند؛ فراموشی معاد، بدترین درد برای انسان است و غزه و امثال غزه را این فراموشی ایجاد کرده است؛ انسان با گفتار و خاطرات و کردارش در قیامت زندگی خواهد کرد ولی برخی فکر می کنند وقتی مردند خواهند پوسید؛ در سوره یس فرمود چگونه فکر می کنید که بعد از مرگ خواهید پوسید درحالی که خدا شما را از هیچ و از یک قطره آب آفرید. وَ عَجِبْتُ لِمَنْ شَكََّ فِي اللَّهِ وَ هُوَ بَرِي خَلَقَ اللَّهُ. الان خدا بخواهد همه ایران را از آب پر کند برای او کاری ندارد ولی یک آه دردمند می خواهد.

وَ عَجِبْتُ لِمَنْ نَسِيَ الْمَوْتَ وَ هُوَ بَرِي [مَنْ يَمُوتُ] الْمَوْتَى؛ اینکه فرمودند به زیارت قبور بروید درست است برای اموات ثواب دارد و باعث آمرزش آنان می شود ولی بخش مهم برای خود انسان است تا بداند یک روزی خودش هم به اینجا خواهد آمد لذا در این تعبیر فرمود که متعجبم از کسی که مردگان را می بیند و خودش مرگ را فراموش کرده است. الان غرب به این بیماری مبتلاست که: وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ؛ و کافران گفتند: جز همین زندگی دنیایی ما دیگر زندگی دیگری نخواهد بود و ما هرگز (بعد از مرگ) زنده نخواهیم شد

وَ عَجِبْتُ لِمَنْ أَنْكَرَ النَّشْأَةَ الْآخِرَى وَ هُوَ بَرِي النَّشْأَةَ الْأُولَى. اگر آخرت نباشد دنیا، بازی خواهد شد ولی فرمودند ما که دنیا را آفریدیم بازیگر نیستیم؛ دنیا مانند لعاب دهان است و کسی با لعاب دهان سیراب نمی شود؛ خدا فرمود ما بازیگر نیستیم که هر کسی به دنیا آمد هر طور خواست زندگی کند، دنیا حساب و کتاب دارد و هر کاری انسان بکند ثواب و عقابی دارد و باید پاسخگو باشد.

وَ عَجِبْتُ لِعَامِرٍ دَارَ الْفِتَاءِ وَ تَارِكٍ دَارَ الْبِقَاءِ. حضرت از کسی تعجب فرمود که همه تلاش خود را برای عمران و آبادانی دنیا به کار می گیرد ولی از آخرت غافل است.